

Олена Коломієць
ORCID: 0000-0003-0085-7605

АКТИВІЗАЦІЯ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

ACTIVATION OF STUDENTS' CREATIVE ACTIVITY IN THE PROCESS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE PROFESSIONALS

Сучасні суспільні трансформації, глобалізація різноманітних процесів та міжособистісних стосунків, грандіозний потік інформації й зростання динамізму історичного поступу вносять суттєві зміни у наше життя, визначають нові пріоритети діяльності людей.

Означені процеси накладають відбиток і на систему вищої освіти, висувуючи нові вимоги до організації та якості підготовки майбутніх фахівців. Професійна підготовка фахівців як педагогічна проблема має інтегрований характер, однак, дедалі більше освітян схиляються до думки про те, що визначальним у професійній підготовці є компетентнісний підхід. Йдеться про формування компетентності щодо майбутньої професійної діяльності, яких набула та здатна продемонструвати особа після завершення навчання в межах певної спеціальності.

Важливим аспектом цього процесу стає активізація творчої діяльності студентів. Такий підхід відомий у педагогіці, що відображено в працях вітчизняних і зарубіжних авторів (А. Вербицького, В. Давидова, З. Гіптерс, В. Рахманіна, Г. Щукіної та ін.), але в сучасних умовах він набуває нового звучання, нових відтінків, потребує особливих підходів педагогічного здійснення.

Мета дослідження – аналіз педагогічних умов активізації творчої діяльності студентів як чинника формування професійної компетентності майбутніх фахівців інформаційної сфери, виявлення особливостей цього процесу.

Поняття «професійна компетентність» фахівця в сучасній науковій літературі дослідники трактують як відповідність вимогам певної професії, спеціальності, стандартам кваліфікації, посаді та виконанню професійних функцій, єдність теоретичної та практичної підготовки студентів (Алексюк, 1998: 19).

Аналіз освітньо-кваліфікаційних документів дозволяє визначити сутність професійних функцій майбутніх інформаційників, а саме: здатність аналізувати закономірності розвитку документно-інформаційних потоків та масивів;

.....
підтримувати ділову комунікацію з усіма суб'єктами інформаційного ринку, органами влади та управління, засобами масової інформації; здатність проектувати та створювати документно-інформаційні ресурси, продукти та послуги; здатність опановувати і використовувати технології системного аналізу інформаційної діяльності, електронного документообігу тощо.

При цьому розвиток творчих засад навчального процесу у ЗВО стає важливою умовою формування професійної компетентності фахівців нової якості. Це пояснюється тим, що креативність як ціннісно-особиста категорія є істотним резервом самоактуалізації особистості. Вона також відіграє роль своєрідного механізму адаптації особистості до соціальних змін, стимулюючи розвиток широкого спектру соціально-ціннісних якостей особистості, таких як: самостійність, ініціативність, комунікативність, організованість, відповідальність, нестандартність мислення.

У спеціальних дослідженнях зазначається, що оскільки креативний підхід до проблеми навчання припускає не вирішення готових дидактичних завдань, а генерацію, творче формулювання і опрацювання ідей, задумів і проектів у широкому соціальному аспекті життя, то креативна технологія навчання має представляти собою спосіб виміру вихідної і основної установки професійної освіти, тобто домінуюча функція освіти щодо учня має бути замінена сервісною [1, 81].

Джерелом творчої активності студентів є, перш за все, інтерес до процесу та результату навчання. Ця зацікавленість студентів має забезпечуватися наявністю пізнавальної мотивації, усвідомленим набуттям знань, що обов'язково призведе до перебудови психологічних процесів сприймання, пам'яті, мислення, уяви. Як відомо, формуванню пізнавальних мотивів сприяють усі засоби удосконалення навчального процесу: оновлення змісту навчальних курсів, налагодження міжпредметних зв'язків, удосконалення методів навчання, модернізація структури занять, урізноманітнення форм самостійної роботи студентів.

Розвиток пізнавальної мотивації на заняттях з професійно-орієнтованих дисциплін необхідно пов'язувати із засвоєнням високої методологічної культури мислення, усвідомленням громадського та особистого сенсу діяльності, прищепленням потягу до самостійного набуття знань. При цьому зміст навчальних курсів повинен виходити за межі загальноприйнятих програм, визначатися більшим рівнем узагальненості, враховувати інтереси студентів, стиль і темп засвоєння ними знання.

У результаті такого підходу до вивчення професійно-орієнтованих дисциплін відбувається формування творчого мислення особистості, основними елементами якого виступають: самостійне перенесення знань у нову галузь, уміння бачити альтернативу рішень, уміння комбінувати раніше відомі й нові способи розв'язання тих чи інших завдань. Цей перелік можна продовжувати, але зрозуміло, що всі ці властивості виробляються в людини не в результаті пасивного нагромадження інформації, а є результатом розвитку творчих засад

.....
діяльності.

Слід пам'ятати й про те, що творчість ніколи, ні за яких обставин, ні в якій діяльності не виникає під тиском чи примусом. Тому усі змістовні компоненти і форми педагогічної творчості необхідно будувати на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників навчального процесу, що дасть можливість створити доброзичливий психологічний клімат у ЗВО, який у свою чергу позитивно впливатиме на розвиток соціальних якостей, інтелектуальних та професійних здібностей майбутнього фахівця.

Досвід роботи у вищій школі, пошук нових організаційних форм викладання професійно-орієнтованих дисциплін дозволили нам виявити ряд ефективних прийомів активізації самостійної творчої діяльності студентів. Перш за все, це різноманітні завдання для встановлення зворотного зв'язку, основним призначенням яких є перевірка, закріплення й застосування засвоєних студентами теоретичних знань. До форм такої роботи ми відносимо: понятійний диктант, складання розгорнутого конспекту лекції, завдання тестового характеру, аргументований аналіз конкретних навчальних ситуацій, виконання проблемно-пошукових завдань.

Ефективним засобом педагогічного впливу ми вважаємо також прийом емоційного спонукання до активної творчої діяльності, що забезпечується використанням на заняттях записів наукових, публіцистичних, культурно-просвітницьких аудіо та відео програм.

Максимальний розвиток творчої активності студентів відбувається в процесі спеціально організованої навчальної діяльності у вигляді ділової гри.

Такі навчально-практичні заняття передбачають моделювання діяльності фахівців щодо розв'язання складної проблеми, прийняття певного рішення. Ділова навчальна гра поєднує в собі ознаки навчальної і майбутньої професійної діяльності і є діяльністю колективною. Вона дає змогу студентові збагнути і подолати суперечності між абстрактним характером предмета навчально-пізнавальної діяльності і реальним предметом майбутньої професійної діяльності, індивідуальним способом навчання студента і колективним характером професійної діяльності.

Можна представити різні варіанти навчальних ділових ігор на заняттях з професійної підготовки для майбутніх інформаційників: відтворення основних етапів здійснення процесу інформатизації в бібліотечній чи архівній установі; визначення низки заходів щодо раціоналізації та оптимізації ділових процедур; практичне використання інформаційно-аналітичних документів; прогнозування подальшого впливу процесів інформатизації на суспільство, громадські групи або індивіда та ін.

Отже, активізація творчої діяльності студентів як чинник формування професійної компетентності майбутніх фахівців залежить від багатьох факторів. Ефективність цієї роботи забезпечується всією логікою побудови змісту навчального процесу, стилем навчання і виховання, відповідними організаційними формами та прийомами.

Джерела та література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підруч. для студ., аспірантів та молодих викладачів вищ. навч. закл. К.: Либідь, 1998. 558 с.
2. Лузік Е. Креативність як критерій якості в системі підготовки фахівців профільних ВНЗ України . *Вища освіта України*. 2006. № 3. С. 77 – 82.